

Mikael Agricola -palkinnon ehdokkaat 2021

Jaana Seppänen

Alain Mabanckoun teoksen *Kuppinurin* (Aviador) suomennoksesta. Alkuteos on ranskankielinen.

Kongon tasavallassa syntyneen, mutta pitkään Ranskassa ja Yhdysvalloissa asuneen Alain Mabanckoun (s. 1966) teos *Kuppinurin* sijoittuu pääasiassa Brazzavillessa sijaitsevaan kapakkaan. Vuonna 2006 ranskaksi ilmestynyt kirja koostuu laajasti lukeneen mutta rappiolle ajautuneen entisen opettajan sekavista muistiinpanoista, joihin hän on juopottelunsa ohessa taltioinut tarinoita baarin asiakaskunnasta ja omasta elämästään. Traagisia kertomuksia keventävät roisi musta huumori ja runsaat viittaukset niin maailmankirjallisuuteen kuin Euroopassa huomommin tunnettuihin afrikkalaisen kirjallisuuden klassikoihin. Yksilöiden ja yhteisöjen törmäysten kautta *Kuppinurin* piirtää karnevalistisen kuvan ihmisten mahdollisuudesta tavoitella hyvää elämää ja luoda omaa identiteettiä kaikkialla läsnä olevan kolonialismin perinnön varjossa. Jaana Seppäsen suomennos on tyyliältään rohkea ja saa tajunnanvirran tempaamaan lukijan mukaansa. Ainoa teoksessa käytetty välimerkki on pilkku, mikä tuo rytmikkäästi etenevään tekstiin kaikuja suullisesta kertomaperinteestä. Käännöksen rujo ja elämänmakuinen kieli tavoittaa hienosti Mabanckoun värikkään kerronnan eri rekisterit.

Tarja Härkönen

Clarice Lispectorin teoksen *Tähden hetki* (Teos). Alkuteos on portugalinkielinen.

Brasilialaisen Clarice Lispectorin (1920–1977) vuonna 1977 ilmestynyt *Tähden hetki* on tarina Rio de Janeiron köyhästä ”koillisen työstä”, jonka ainoa siunaus on kuvitelmille altis, itsetietoisuudesta vapaa mieli. Niin ikään *Tähden hetki* on kertomus vallasta: mieskirjailija luo naishahmon, jonka mitättömyydellä mässäilee mutta johon myös samastuu. Tämän satiirisen ja koskettavan epätavanomaisen liiton Tarja Härkönen vangitsee käännökseensä ansiokkaasti. Portugalista suomeksi käännetty teksti välittää valinnoillaan myös sellaista kielen ja kulttuurin hallintaa, joka vaatii vuosikymmenien kokemusta. Ensimmäinen Härkösen käännös *Tähden hetkestä* ilmestyi ai-ai-kustantamolta vuonna 1996. Härkösen jälkisanat tarjoavat kiinnostavan näkymän paitsi teoksen balladinomaisen tarinan maailmaan myös suomentajan kahden eriaikaisen käännöksen suhteeseen. Härkönen osoittaa, miten Lispectorin kohdalla lukemisen vaivattomuus on näennäistä: pienoisromaanissa sanavalinnoilla ja pilkutuksella on moninkertaista merkitystä.

Tero Valkonen

David Foster Wallacen teoksen *Päättymätön riemu* (Siltala/Sanavalinta) suomennoksesta. Alkuteos on englanninkielinen.

Yli tuhatsivuinen järkäle *Infinite Jest* ilmestyi 1996, kirjailijan ollessa 34-vuotias. Kaikkea muuta kuin perinteinen romaani kattaa tekijänsä koko henkisen kirjon. ”Hysteriseksi realismiksi” luonnehdittu teos pakenee määritelmiä. Fiktiossa harvinainen alaviitteiden apparaatti on riemastuttava ja osaltaan vahvistaa mielikuvaa ”ensyklopedisesta romaanista”, joka sisältää kaiken ihmiskokemuksen. Kirjan mielikuvitukselliset juonenkäänteet ovat kaukana arkirealismista, mutta hipovat yhteiskunnallista satiiria. Huolimatta siitä, että kantavina teemoina ovat erilaiset päihteet, riippuvuudet ja vieroitushoidot, teksti on tyrmäävän hauskaa. Jopa miehisen kehollisuuden inhorealismia lähenevät huomiot tuodaan lukijan iholle vinon hymyn höystäminä. Kerronta sisältää useita myös itsenäisinä kokonaisuuksina toimivia episodeja, joiden tyyli- ja rekisterit vaihtelevat

virkakielestä (tai sen parodiasta) rennon puhekielen kautta narkkarin katuslangiin. Kaikki nämä tekstilajit suomentaja Tero Valkonen ottaa haltuun ja tulkitsee hykerryttävän nautittavaksi suomeksi. Helppoa luettavaa kirjailijan omintakeinen ja paikoin tajunnanvirtaa lähenevä englanti ei ole. Valkonen soluttautuu Wallacen maailmaan ja avaa sen suomalaisille lukijoille nerokkaasti, humoristisesti ja – kyllä vain – viihdyttävästi.

Tänä vuonna pallkintolautakunnassa ovat:

- suomentaja Kristiina Drews, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n nimeämä edustaja,
- kriitikko Heidi Heinonen, Suomen arvostelijain liitto ry:n nimeämä edustaja,
- kriitikko Markku Nivalainen, Suomen arvostelijain liitto ry:n nimeämä edustaja,
- professori Liisa Tiittula, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n nimeämä edustaja.